

העלון יוצא לאור
לעילוי נשמת

היקרות והנכבדות

זמירה משה ע"ה

נלב"ע ג' כסלו תשפ"ד

ואחותה **אביבה חביבה** ע"ה

נלב"ע ד' אדר ב' תשפ"ד

בנות **סלמן ושרה** ז"ל

☆

ת.נ.צ.ב.ה.

רבי יוסף זצ"ל, אב"ד איישישוק וקריניק, בו מתאר בעדות ראייה את המעמד הכביר של 'הנחת אבן הפינה' לשיבת וואלוז'ין:

"ראיתי בעיני אשר הישיבה הקדושה דואלוז'ין, אשר יסדה מלאך האלוקים רבנו הקדוש, רבן של כל בני הגולה, הגאון מורנו הרב רבי חיים זלה"ה נ"ע זיע"א, ויסדה על ידי תפילות ובקשות, בכיות הרבה בדמעות שליש ממש, עד שזכה לזה..."

ובספר 'תולדות בית השם' דואלוז'ין מוסיפים לספר, שלמרבה בכיתו של רבי חיים במשך שעה ארוכה במעמד, אמרו שיכולים לגבל את החומר לאבן הפינה רק מהדמעות הרוותחות שהזיל מעיניו באותה שעה!...

כך גם העיד בנו הגאון רבי איצ'לה מואלוז'ין זצ"ל שנים רבות לאחר מכן, כאשר כבר כהן בראשות הישיבה תחת אביו. היה זה כשנוסדה ישיבה חדשה באחת העירות הסמוכות לוואלוז'ין. לחגיגת היסוד אשר נערכה ברוב פאר והדר ובתכונה רבה הוזמנו כל אנשי הסביבה, והשמחה שם היתה רבה.

עבר זמן, ובחור אחד משם בא ללמוד בישיבת וואלוז'ין, רבי איצ'לה התעניין אצלו בפרטי המאורע, וכשמסר הבחור תאור על השמחה הגדולה שנערכה שם ברוב טוב ותכונה, הגיב רבי איצ'לה בדאגה: "מי יודע אם יהיה לה קיום לישיבה כזו! שכן כאשר אבי רבי חיים, הניח את אבן הפינה לישיבתנו, ישיבת וואלוז'ין, היה כולו מלא חרדה בו ביום ולא עוד אלא שבכה אזל והזיל דמעות עד שלא היה צורך במים לגבל את החומר..."

אלה הדמעות שנספגו ביסוד בנינה של הישיבה. הן ששמרו והגנו עליה מפני כח סערות התקופה שעברו עליה והביאו לה קיום לנצח, עד שכל עולם התורה והישיבות בדורות האחרונים הם הפרות ופירי הפרות מתוצרת וואלוז'ין. [אוצרותיהם אמלא - מהגר"א טורק שליט"א]

בית מדרש בנוי מאבנים רטובות מדמעות.

ג. מסופר שכאשר הגיע מן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל', לבקור בארצות הברית, לגייס כספים לטובת ישיבת קמניץ, הראו לו העסקנים את היכלי התורה הקיימים שם, שהרשימו במיוחד במראם החיצוני, וציפו לשמוע ממנו תגובה נלהבת. אך לתדהמתם הגיב רבי ברוך בער: "אין זו צורה של בית המדרש! אצלנו בתי המדרשות בנויים מאבנים רטובות מדמעות". "אויס געוינטע שטיינער..."

מקום תורה אמור להיות מבוסס על יתדות איתנים, לא על יופי והדר חיצוני. מקום תורה מקימים בדמעות, בדם, אחרת אין לו זכות קיום!

מרן הרב ש"ך: כך לא בונים ישיבה...

ד. כך גם סיפר הגאון רבי ישראל זיכרמן שליט"א, רבה של אחוזות ברכפלד, בשם חותנו הגאון רבי אפרים צמל שליט"א, כי פעם פנה אליו אחד מחשובי ראשי הישיבות והציע לו לשמש כמרבץ תורה בישיבה שהוא עומד כעת להקים. אותו ראש ישיבה קיבל מפילנתרופ בנין מפואר שכבר עמד על תלו בשכונת 'הר נוף' הירושלמית. בסיעתא דשמיא לאחר עבודה מאומצת הוא הביא גם צות מובחר וקבוצת בחורים מטובי בני הישיבות איתם קיוה לפתוח את הישיבה לשם ולתפארת.

כאשר כל התכניות הן מוכנות, והכל היה נראה כה קוסם ומוצלח, הוא נכנס לקבל את ברכת הדרך ממרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, ראש הישיבה שמע את הפרטים והגיב בנחרצות: "כך לא בונים ישיבה... ישיבה בונים בעמל ויזע... לישיבה כזאת שהכל בא על מגש של כסף אין לה קיום". ואכן הרעיון ירד מעל הפרק ונגנז...

בתי המדרשות שלנו בנויים על תעצומות נפש, יזע ועמל.

פרשת פקודי

יסודות איתנים

מועלת המשכן - כל בנייתו בקדושה

א. אלה פקודי המשכן - משכן העדות, אשר פוקד על פי משה - עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן.

הנה משה רבינו בא לתת דו"ח על התרומות למשכן כמו שהתורה מאריכה בהמשך כמה קיבלו ומה עשו עם הכסף. וצריך ביאור לשם מה מקדים את כל ההקדמה משכן העדות - אשר פוקד וכו' וה"ל לומר אלה פקודי המשכן.

ועומד על כך הספורנו כאן וז"ל: "סיפר מעלות זה המשכן שבשבילם היה ראוי להיות נצחי ושלא ליפול ביד אויבים, הראשונה - שהיה משכן "העדות" שהיו בו לוחות העדות. ב. אשר פוקד על פי "משה". ג. שהיתה עבודת "הלויים" ביד איתמר כי אמנם משמרת כל חלקי המשכן ביד איתמר היתה. ד. "ובצלאל בן אורי בן חור" למטה יהודה עשה, שהיו ראשי אומני מלאכת המשכן וכליו מיוחסים וצדיקים שבדור, ובכך שרתה שכונה במעשי ידיהם, ולא נפל ביד אויבים אבל מקדש שלמה שהיו עושי המלאכה בו מצור אעפ"י ששרתה בו שכונה נפסדו חלקיו, והוצרך לחזק את בדי הבית ונפל בסוף הכל ביד אויבים, אבל בית שני שלא היה בו גם אחד מכל אלו התנאים לא שרתה בו שכונה ונפל ביד אויבים, כי אמנם בית שני לא היה משכן "העדות" שלא היו בו לוחות העדות ולא פוקד כי אם עפ"י כורש ולא היו שם בני לוי, ומן המתעסקים בבנינו היו צידונים וצורים עכ"ל.

ומבואר דלבנות מקום השראת השכינה הדבר לא תלוי "בכמות" - כמה כסף וזהב הושקע בבנין אלא "באיכות" מי היו הבונים, מה רמת יחוסם וצדקותם, ואיזה כוונות היו להם בשעת הבנייה, ולכן המשכן שהיו הבונים מיוחסים וצדיקים שבדור ראוי להיות נצחי וכמו שאז"ל עצי שטים עומדים שעומדים לעולם... כי כאשר היסודות איתנים כך יש קיום לבנין גדול ורם שיבנו עליו...

[ובזה מיושב למה דוקא בתחילת הדין וחשבון שמגיש משה על כמויות הכסף והזהב ראה צורך להדגיש מי פיקח על הבניה ומי בנה בפועל, שלא תטעה שמעלתו של המשכן לפי כמויות הזהב והכסף שהושקעו בו אלא אך ורק כי בוניו ואומניו היו מיוחסים וצדיקים.]

"ישיבה בונים עם דמעות" - ישיבת וואלוז'ין

ב. ומפורסם מכתבו של תלמיד ישיבת וואלוז'ין מאז, הגאון

יסודה של "ישיבת מיר" בארץ ישראל

ה. הגאון רבי בנימין קרליבך שליט"א, מראשי ישיבת מיר מספר שכך גם הוקמה ישיבת מיר לפני עשרות שנים. בתבנית זו בנה מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל את הבנין המרכזי של הישיבה.

אז טרם נהגו להשתמש בפועלים זרים לבניה, ומי שנלקח לפועל הבנין היה יהודי ירא שמים, שלימים התמנה אף למשגיח בישיבה חסידית, אך אז אולץ בנסיבות החיים לעסוק לפרנסתו כפועל בנין יחד עמו הועסק יהודי נוסף, תלמיד חכם אף הוא, שהיה החברותא שלו. תוך כדי יציקת המלט והנחת הלבנים הם עסקו בדברי תורה, שקלו וטרו בלמוד היות אביי ורבא, קושיות הרשב"א וישובי הרמב"ם התערבבו בבטון ובמים...

כך נוצקו יסודות הבית גדול הזה! כך נבנה בנינה של ישיבת מיר, וכך זכתה הישיבה לקיום ושגשוג מעל דרך הטבע! [ע"כ מהספר הנ"ל]

עיר שנבנתה עם שורשים טובים

ו. וכך גם מצאנו שורשים טובים בהקמתה של עיר משפיעים לאחר שנים רבות כמו שצינו באנשי "נינוה" שזכו שישלח להם הקב"ה נביא לעוררם בתשובה אף שהיו גויים, ולא עוד אלא כאשר בא יונה והכריז "עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת..." מיד חזרו כולם בתשובה האדם והבהמה כמסופר שם, (יונה פ"ג) וכל זאת באה להם מאחר ששורש הבנין של עירם היתה ע"י כוונות קדושות של הבונה והמייסד שהיה "אשור" שכאשר ראה שאנשי דורו שומעים לנמרוד ומורדין במקום - יצא מתוכם (רש"י בראשית פרק י' - י"א) הרי שבנין העיר נבנתה מתוך מחשבות טובות.

וכמו שכתב כע"ז החיזקוני שם פ"י - י"ב בשם מדרש, "מה ראה הקב"ה להעמיד נביא להוכיח נינוה יותר מכל שאר אדמה אלא בזכות אשור שהיה צדיק שבנה נינוה שלא הסכים לדור ההפלגה..."

הרי לנו כוחה של עיר עם שורשים טובים שיכולים להשפיע על עיר שלמה גם דורי דורות אחר כך.

חינוך מנורה לא הותר בציבור

ז. והאדמו"ר מקוצק זצ"ל היה מיישב את הקושיה הידועה בחנוכה למה הוצרכו לנס פך השמן הא טומאה הותרה בציבור, ותירץ דאמנם טומאה הותרה בציבור אבל "חינוך" מנורה לא הותר בטומאה כי יסודות צריכים להתחיל בטוהרה וכשבאים לחנוך את המנורה מחדש ל"ש ע"י טומאה.

[ובזה מבארים הטענה על נח שנטע כרם מיד ביציאתו מן התיבה, דבשעת יצירה כשבונים עולם מחדש לא מתחילים עם דבר שיכול לגרום לתקלה ומכשול].

גדולים 'מעשי' חייא

ח. וכך גם כשאדם רוצה לגדול ולעלות בתורה צריך שהלימוד יהי' מבוסס על שורשים טהורים.

כמו שמצינו בב"מ פ"ה: שאמר רבי כמה גדולים "מעשי" חייא... רבי נתפסל ממעשי חייא ומה היו מעשיו שהלך וזרע כותנה וקלע ממנה רשתות ציד, וצד צבאים, ובשרם היה מאכיל יתומים [כי "תורת חיים" הולך עם "אהבת חסד", וכן חסד לא הולך בלא אהבת תורה]. ומהעורות היה עושה מגילות קלף וכותב חומשים, אח"כ היה הולך ומלמד תינוקות של בית רבן כמבואר שם בארוכה. ותמוה מה בא ר' חייא ללמדנו במה שסיפר על דרך השגת הקלף ע"י זריעת הפשתן וצייד הצבאים וכו' וכי בא ר"ח לספר את שבחיו... אלא שכל פעולות אלו היו חלק בלתי נפרד מהמפעל הגדול הזה של לימוד תשב"ר וכל הצלחתו היתה מפני שגם החומשים שבהם למדו התלמידים נעשו בקדושה ומתוך מחשבות קדושות (גם זריעת גרעיני הכותנה וקשירת רשתות הצייד נעשו מתוך מחשבה להאכיל בשרם ליתומים

ולעשות מעורותיהם ספרי תורה) ולכן לא הסתפק לקנות חומשים "ביד שניה" או בכל דרך זולה אחרת אלא העדיף הדרך הארוכה והקשה לעשות הכל מהתחלה בקדושה וטהרה.

- וכמו שהעיר בזה המהרש"א שם "שכל המעשה הזה בתחילה היה לשם שמים, כי אילו קנה בהמה לעורה היה בו מצד המוכר שיתוף דבר אחר..." עיי"ש.

- ולכן רבי אמר כמה גדולים "מעשי" חייא, רבי התפעל לא רק מהשלב האחרון שבמפעלו של ר' חייא אלא מכל מעשי חייא... החל מזריעת גרעיני הכותנה ועד ללימוד בפועל של ילדי ישראל, וכאשר כתב כן גם הנצי"ב בהעמק דבר שמות י"ט - ב'.

שורשי ההורים עוברים לילדים

ט. עוד מצינו בש"ס ששורשי המדות של ההורים עוברים לילדים הן לטוב והן לרע.

הנה בפסחים ג': מסופר על שני כהנים שקיבלו מלחם הפנים חד אמר הגיעני כפול, וחד אמר כזב הלטאה הרי שדיבר שלא בכבוד על קודשי ה' ובדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול - עי' רש"י שאביו נתחתן באיסור ונעשה חלל, הרי ששורש רע של האבא שזלזל בקדושת הכהונה ונשא אשה באיסור, גרם טבע רע לבנו שע"ז בא לזלזל בקרבנות.

שותא דינוקא בשוקא

י. וכך הוא בסוף סוכה גבי מרים בת בילגה - "שכשנכנסו שונאים להיכל בעטה על המזבח ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונם של ישראל וכו'" ומשום כך קנסו אותה ואת משפחתה והטעם דשותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה ופירש"י "מה שהתינוק מדבר בשוק מאביו או אמו שמע, אף זה אם לא שמעה מאביה שהיה מבזה את העבודה לא אמרה כן".

שורש רע של בזיון העבודה גרם שורש פורה ראש ולענה אצל בניו אחריו.

רות שיצא ממנה דוד

יא. ולעומת זאת שורש טוב של "ההורים" משפיע על לדיהם.

כמו שמצאנו ברות שנקראת "רות" שיצא ממנה דוד שריוהו לקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות דף ו':) וגם כאן צ"ב דא"כ היה צריך לקרות לדוד רות, דהוא הרוהו לקב"ה ולא זקנתו רות, אלא בע"כ שאם דוד ריוהו לקב"ה - שורשי ההודאה השירות והתשבחות של דוד נטועים בשורשי הוריו ולכן נקראת זקנתו רות כי בה כבר היה אותם שורשים.

וזוהו השבח שנשתבח ר' יהושע בן חנניה באבות (פ"ב - ח') - "אשרי יולדתו" וכפי המובא ברש"י שם שאמו הניחה עריסתו מקטנות בבתי מדרשות כדי שישמע ד"ת ששורשיו יהיו שורשים טהורים מינקות.

דמעות "בברכת החודש"

יב. היה זה לפני עשרות שנים בבית הכנסת "עדת ישראל" בלונדון, ניגשו כמה מהמתפללים לרב בית הכנסת הגרי"צ דינר זצ"ל ותלונה בפניהם: בכל "שבת מברכין" בתפילת ברכת החודש נשמע קול בכי ותפילה מלמעלה, מעזרת הנשים. אשה מהמתפללות הקבועות מתפללת ומתייפחת בקול את תפילת "יהי רצון" וביקשו מהרב שיורה לה כי אין זה ראוי ותנמיד את קולה, כי הדבר מאד מפריע להם. הרב הגיב ואמר: אדרבא, הוא לא יעצור בעדה והוא שמח שהיא מתפללת כך - יראו וילמדו מתפללי ביהכנ"ס הגברים והנשים איך להתפלל תפילה חשובה זו. ומי היתה אותה אשה יקרה? היתה זו הרבנית שטרנבוך, ממנה יצאו בנים גדולי תורה ובנות נשואות לגדולי תורה ודורות מפוארים של תורה וחסד נודעים לתהילה.